

Tomma hot från MK-veteraner

När ANC:s väpnade gren Umkhonto weSizwe (MK) upplöstes formellt 1993 övergick en del av medlemmarna till sydafrikanska armén, polisen eller underrättelsetjänsten. Andra veteraner började arbeta på olika departement eller gick in i politiken.

Ur tidskriften Södra Afrika nr. 3 2009

FÖR MÅNGA AV DEM SOM INTE KUNDE välja någon av dessa banor var det svårt att komma till rätta i det civila. Utan vanlig utbildning, och kanske med trauman som lämnats obearbetade, är det inte lätt att anpassa sig till ett normalt liv. Ingen plan för social anpassning av soldaterna utvecklades och vissa förföll till brottslighet. Många shebeens, illegala krogar, har namn som AK47 eller MK. ANC anklagas nu för att ha vänt ryggen åt veteranerna.

Umkhonto we Sizwe military veterans association, MKMVA, bildades efter upplösningen för att förhandla fram pensioner och annat stöd. Organisationen har emellertid snarare ägnat sig åt politik och har aktivt stött Jacob Zuma sedan ANC-konferensen i Polokwane 2007. Dåvarande generalsekreteraren Ayanda Dlodlo ordnade då möten med chefen för riksåklagarämbetet för att få denne att inför valet avskrivna korrupsionsanklagelserna mot Zuma.

I valet 2009 förlorade ANC den viktiga Västra Kapprovinsen till det ledande oppositionspartiet *Democratic Alliance*, DA. Detta är en nagel i ögat på ANC och dess allierade, och när DA:s ledare Helen Zille gjorde ett uttalande om att Zuma riskerar sina fruars hälsa genom att ha oskyddat sex med en öppet hivpositiv kvinna, så rann sinnet på ordföranden Kebby Maphatsoe.

På en presskonferens sade han att de är beredda att göra provinsen omöjlig att regera och att avsätta Zille om hon inte ber om ursäkt och samarbetar med presidenten. Maphatsoe gjorde även andra otryckbara uttalanden kring Zilles sexualitet som tillsammans med uttalanden från representanter för ANC:s ungdomsförbund får betraktas som årets lågvattenmärken i debatten. Senare genomfördes en marsch till Zilles kontor i Kapstaden där ett antal veteraner i uniform krävde att få överlämna en petition till henne.

Om de hade läst tidningen hade de vetat att Zille befann sig i Pretoria inför öppnandet av parlamentet. Där röktes fredspipor och Zille uttryckte respekt för Jacob Zuma i egenskap av nationens president, detta helt oavsett veteranernas aktion.

EMELLERTID HAR MARSCHERNA, hoten och uniformerna väckt obehagliga associationer till veteranernas aktioner i Zimbabwe. Finns det någon risk att Umkhonto we Siswes veteraner kan utgöra ett verkligt hot mot demokratin i Sydafrika?

Kebby Maphatsoe förklarar upplivandet av MKMVA med nytt behov av politisk utbildning inom ANC. Och efter Polok-

wanekonferensen har de börjat visa sig i militär utstyrsel (minus vapen) för att hedra veteranernas historia. Men många veteraner tycker att det är fel att bära uniform – vi har en armé nu, och den tillhör försvarsmakten, säger de.

Nkutu Moalosi är MK-veteran, men inte medlem i MKMVA. Han tycker inte att organisationen gör vad den ska.

– MKMVA bildades för att tillvarata veteranernas intressen, se till att de får vettiga pensioner och inte är hemlösa. Istället gör de meningslösa politiska utspel för att synas i media.

Nkutu anser inte att hoten var allvarligt menade.

– Nej, absolut inte, det är bara retorik utan någon substans. När en ledare säger saker som ”vi har soldater här i västra Kap” är det bara tomt snack. Visst finns soldater i västra Kap, men inte några partipolitiska styrkor. Ingen organisation i Sydafrika idag kan mobilisera militär för partipolitiska syften. ANC har dessutom tagit avstånd från de här uttalandena.

TOTO MSAENI ÄR VETERAN FRÅN APLA, den mindre befrielse rörelsen PAC:s väpnade gren, och tycker att Kebbys uttalande om att göra Västra Kapprovinsen omöjlig att regera var bra.

– Zille har gjort allt hon kan för att sabotera ANC. Att vilja vinna valet är en sak, men det handlar om mer än så för henne, hon tycker inte att ANC har rätt att existera. Veteranerna måste försvara ANC. Och det fungerade, nu har hon lugnat sig och respekterar president Jacob Zuma.

Men trots det ser han hoten som enbart symboliskt menade. Toto anser inte heller att det är realistiskt att jämföra situationen med den i Zimbabwe.

– Nej. Inte ens när man talade om att göra Sydafrika omöjligt att regera på 80-talet handlade det om att kasta ut de vita eller mörda dem. Dessutom, veteranerna i Sydafrika är en del av försvarsmakten och därmed av staten. Så de kan inte motarbeta staten.

Inte ens DA lade någon större vikt vid hoten.

– Den enda anledningen till uttalandena var att ANC har svårt att acceptera att vi vann över dem i valet. MKMVA innebär inget som helst hot mot DA, vi agerar i ett demokratiskt system där vi tävlar genom röstsedeln. DA vann rättvist och vi räknar med att ANC vänjer sig vid sin nya roll som oppositionsparti i västra Kapprovinsen, säger Geordin Hill-Lewis på DA:s kontor i Kapstaden.

VIKTORIA OLAUSSON
East London